

Danijela Križanec-Beganović
Etnografski muzej
Trg Mažuranića 14
Zagreb

Muzejski dokumentacijski centar
Lada Dražin Trbuljak
Ilica 44
10000 Zagreb

Predmet: Izvještaj o matičnoj djelatnosti – Gradski muzej Jastrebarsko

U sklopu redovne planirane matične djelatnosti viša kustosica dokumentaristica EMZ-a Aleksandra Vlatković, viša restauratorica-konzervatorica Mihaela Grčević i ja (matičarka) smo 28. svibnja 2021. godine posjetile Gradski muzej Jastrebarsko kako bi pregledale stanje fundusa, postava i dokumentacije muzeja vezane uz etnografsku građu. U muzeju smo se sastale s voditeljicom muzeja Jelenom Škrabe koja nam je pružila uvid u dokumentaciju, čuvaonice zbirke te nas je provela kroz postav Gradskog muzeja Jastrebarsko smještenog u zgradi stare gradske vijećnice izgrađenoj 1826. godine. U muzeju se osim etnografske građe čuva i kulturno-povijesna te arheološka građa jaskanskog kraja.

Muzejska zbirka općine Jastrebarsko osnovana je 1965. godine odlukom Općinske skupštine u okviru Narodnog sveučilišta Jastrebarsko. Tada njen postav sakuplja, uređuje, održava i vodi učitelj likovnog odgoja u OŠ Jastrebarsko Ivan Škrabe. Zavičajni muzej smješten je u prizemlju, a od 1967. godine i na prvom katu dvorca Erdödy. Muzejske zbirke u dvorcu 1990. godine se zatvaraju te se prekida muzejska djelatnost. Iste godine kustosica Dragica Cvetan upozorava na ugroženost građe zbirke zbog neadekvatnog stanja prostora dvorca. Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu donosi rješenje o preventivnoj zaštiti muzejskog fundusa Zavičajnog muzeja Jastrebarsko pri Narodnom sveučilištu Jastrebarsko.

1992. godine komisija Narodnog sveučilišta Jastrebarsko i općine Jastrebarsko ulazi u prostoriju dvorca Erdödy u kojoj se nalazi preostala građa zatvorenog Zavičajnog muzeja te sastavljaju zapisnik o preseljenju građe. Nakon toga građa je privremeno sklonjena u spremište vatrogasnog doma DVD Jastrebarsko. Tijekom 1994. i 1995. godine Grad Jastrebarsko uređuje i renovira prijašnju gradsku vijećnicu, zgradu na adresi Vladka Mačeka 1 u koju će se smjestiti

Gradski muzej i gradska galerija Jastrebarsko. 1996. godine Gradski muzej se otvara za javnost, a postav muzeja u gotovo nepromijenjenom obliku ostaje do danas.

16. siječnja 2019. godine Centar za kulturu Jastrebarsko donosi Odluku o osnivanju Gradskog muzeja Jastrebarsko. Pritom se postav i lokacija muzeja iz 1996. godine ne mijenjaju. Kao samostalna ustanova, kojoj je osnivač Centar za kulturu Jastrebarsko, Gradski muzej Jastrebarsko upisuje se u Upisnik javnih i privatnih muzeja u Republici Hrvatskoj pri MDC-u 20. srpnja 2020. godine (<https://upisnik.mdc.hr/hr/?mid=1206>).

Etnografska građa dio je zbirke od početka izlagačke djelatnosti i brojem čini njen najveći dio. Predmeti koji se izlažu i čuvaju u muzeju iako popisani, nisu inventarizirani što znači da formalno nemaju status kulturnog dobra. Muzejski dokumentacijski centar 2012. godine napisao je izvještaj o stanju u Muzeju u kojem je navedena potreba hitne inventarizacije predmeta koji se čuvaju u muzeju (*Bilješka o uvidu u sadržaj i djelatnost Gradskog muzeja Jastrebarsko* od 11. 9. 2012. godine).

Tijekom posjeta na uvid nam je dana inventura predmeta zbirki muzeja koja je provedena kroz postojeće spiskove predmeta te koja je upisana u računovodstveni program pri Centru za kulturu Jastrebarsko.

Dio etnografskih predmeta nema pravno regulirano vlasništvo. Još uvijek su u vlasništvu obitelji Škrabe. U planu je da se naprave darovni ugovori te da se status predmeta promijeni kroz darovni ugovor i inventarizaciju koju treba obaviti stručna osoba u skladu sa *Zakonom o muzejima* (NN 61/2018), *Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi* (NN 108/2002) i *Pravilnikom o stručnim i tehničkim standardima za određivanje vrste muzeja, za njihov rad, te za smještaj muzejske građe i muzejske dokumentacije* (NN 30/2006) te s *Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Gradskog muzeja Jastrebarsko* (<https://www.gmj.hr/wp-content/uploads/2020/08/Pravilnik-o-unutarnjem-ustrojstvu-i-na%C4%8Dinu-rada-Gradskog-muzeja-Jastrebarsko.pdf>).

Sljedeća preporuka je da se formalizira sistematizacija muzejskih zbirki kroz službeni akt te prijedlog da se s obzirom na sadržaj predmeta osnuje i Zbirka fotografija (koja neće sadržavati fotografije koje se odnose na sekundarnu dokumentaciju kao što su one koje prate djelatnost muzeja i sl.).

Preporuka je da se predmeti inventariziraju u bazi podataka kroz računalni program M++ ili Modulor++ pošto nam je potvrđeno kako je on prethodno nabavljen za potrebe Muzeja.

S obzirom na broj etnografskih muzejskih predmeta te na to da je muzej zavičajnog tipa bilo bi preporučljivo da predmete obradi i zbirku vodi kustos etnolog.

Tijekom posjeta razgovaralo se o planiranju novog stalnog postava. Predložili smo da se odmaknu od postava koncipiranog kroz podjelu na zbirke koji odražava muzejsku sistematizaciju građe te da se pokušaju okrenuti koncepciji kroz npr. kulturno-povijesni kontest mjesta i zajednice u kojoj muzej djeluje i sl.

Dokumentacija

Prilikom posjeta ostvaren je uvid u postojeći sustav vođenja dokumentacije o muzejskoj građi. Na uvid smo dobili *Popis muzejske građe i inventara Gradskog muzeja Jastrebarsko* (rađen u *Wordu*), popis *Osnovna sredstva po smještaju* (građa unesena u dio knjigovodstvenog programa) kao i zapisnike inventura rađenih 1997. i 2011. godine. Prema riječima J. Škrabe komparacijom ovih popisa utvrđeno je koji predmeti su u vlasništvu muzeja, a za koje je potrebno regulirati pravni status.

Od dokumentacije koja je vođena o građi ostvaren je uvid u sljedeće:

- Knjiga darovatelja – njeno vođenje započeto 15. 7. 1965. godine. Sadrži sljedeće kategorije podataka: *redni broj, datum, darovatelj, predmet koji je darovan, broj knjige inventara, primjedbe*. Posljednji redni broj predmeta je 132, unesen 20. 9. 1966. godine.
- Knjiga nabave – vođenje započeto 15. 7. 1965. godine. Sadrži sljedeće kategorije podataka: *redni broj, datum nabave, naziv i kratki opis predmeta, od koga je nabavljen, kako je nabavljen, broj inventarne knjige, primjedba*. Posljednji redni broj predmeta je 444, unesen 15.6.1981.
- Inventarna knjiga Zavičajni muzej Jastrebarsko – knjiga je vođena od 1983. godine. Posljednji dodijeljeni inventarni broj u knjizi je 64.
- Inventarne kartice – rađene prema uzoru na predmetne kartice Etnografskog muzeja u Zagrebu te sadrže iscrpne podatke o predmetima, a neke imaju pridruženu i fotografiju. Slijed brojeva je nepotpun te nisu posložene po redu, a nasumičnim pregledavanjem kao najniži broj utvrđen je inventarni broj 3 dok je najviši uočen 274.

Ostvaren je uvid i u nalaz nadzora MDC-a *Bilješka o uvidu u sadržaj i djelatnost Gradskog muzeja Jastrebarsko* od 11. 9. 2012. godine u kojem su preporuke za sustavno sređivanje stanja muzejske građe i muzejske dokumentacije (dokument od 9. 11. 2012). Propusti u vođenju dokumentacije o muzejskoj građi navedeni u ovom dokumentu zatečeni su i prilikom ovog nadzora. To se prvenstveno odnosi na osnivanje muzejske dokumentacije o muzejskoj građi i inventarizaciju muzejskih predmeta. Naglasili smo nužnost da se čim prije pristupi inventarizaciji u skladu sa *Zakonom o muzejima* (NN 61/2018) i *Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi* (NN 108/2002). Iako program M++ nije dostupan u Muzeju iz Bilješke MDC-a vidljivo je da je program instaliran 2012. godine što je potvrdila i J. Škrabe te smo ju uputili da se obrate MDC-u oko trenutnog statusa i ponovnog aktiviranja programa.

S obzirom na zatečeno stanje smatramo kako je potrebno provesti reviziju/inventuru u skladu sa *Zakonom o muzejima* (NN 61/2018), *Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi* (NN 108/2002) i *Pravilnikom o stručnim i tehničkim standardima za određivanje vrste muzeja, za njihov rad, te za smještaj muzejske građe i muzejske dokumentacije* (NN 30/2006) te zapisnički, i kroz odgovarajuće popise, utvrditi koliko je i koji su

predmeti u vlasništvu muzeja, odnosno koliko i za koje predmete je potrebno regulirati vlasničke odnose. Predmete koji su u vlasništvu muzeja potrebno je potom hitno inventarizirati u skladu s pravilima struke. Preostale predmete bit će potrebno inventarizirati čim prijeđu u vlasništvo muzeja. Svi predmeti moraju biti označeni inventarnim oznakama kako bi se uspostavila veza s muzejskom dokumentacijom.

Inventarne knjige i kartice je od 1980. do 1993. godine vodila zaposlena kao kustosica Zavičajnog muzeja Jastrebarsko etnologinja Dragica Cvetan. Daljnju inventarizaciju, stručnu obradu predmeta i vođenje dokumentacije treba obaviti stručna osoba (*Zakon o muzejima* NN 61/2018, *Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi* NN 108/2002, *Pravilnik o stručnim i tehničkim standardima za određivanje vrste muzeja, za njihov rad, te za smještaj muzejske građi i muzejske dokumentacije* NN 30/2006, *Pravilnik o stručnim muzejskim zvanjima i drugim zvanjima u muzejskoj djelatnosti te uvjetima i načinu njihova stjecanja* NN 104/2019). S obzirom na trenutnu situaciju i dosadašnji način vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi potrebno je odlučiti da li će se nastaviti dosadašnji sustav inventarizacije ili će se pristupiti reinventarizaciji do sada inventiranog, što je naša preporuka s obzirom na količinu građi i zatečeno stanje muzejske dokumentacije. Pri inventarizaciji i stručnoj obradi građi preporuka je, kao što je i u bilješci MDC-a navedeno, da se osobe koje će obavljati ovaj posao usavršavaju na stručnim edukacijama (MDC), konzultirajući stručnu muzeološku literaturu te priručnike (MDC), kao i kolege iz srodnih ustanova (npr. sustav matične djelatnosti, MDC) kako bi proces inventarizacije bio proveden u skladu s pravilima struke i zakonskim propisima.

Sukladno navedenim zakonskim propisima te preporuci iz bilješke MDC-a nakon nadzora, potrebno je osnovati muzejske zbirke te ih upisati u službene akte Muzeja. Kako značajan dio prikupljane fotografske građi čine fotografije koje bilježe povijest Jastrebarskog i okolice predloženo da se, uz zbirke koje je u nadzoru navela J. Škrabe, osnuje Zbirka fotografija. Cjelina fotografija koje bilježe aktivnosti i djelatnost muzeja potrebno je voditi kroz sekundarnu dokumentaciju.

U Muzeju se prikupljaju i pohranjuju muzejska izdanja (katalozi, plakati, pozivnice), ali se za izdanja i muzejsku djelatnost za sada ne vode popisi ili dokumentacija kroz fondove sekundarne dokumentacije.

Čuvaonice i stalni postav

Uvidom u stanje prostorije u kojoj su pohranjeni muzejski predmeti utvrđeno je da je taj prostor u dobrom stanju i da pruža dobre uvjete za pohranu neizložene građi. Predmeti koji se ovdje čuvaju odloženi su nesistematično te nisu preventivno konzervirani niti su pohranjeni prema pravilima struke. Etnografski tekstilni predmeti pohranjeni su u kartonskim kutijama prema vrsti predmeta (ručnici, jastučnice i stolnjaci odvojeni su od poculica i dr.) dok je nekolicina tekstilnih predmeta u potpunosti neprimjereno položena u prostoru bez ikakve zaštite. Do uređenja

čuvaonica preporuka je nabava kutija adekvatnih dimenzija, čišćenje predmeta usisavanjem i pohrana uz korištenje beskiselnog papira.

Kako je u planu uređivanje prostora za čuvaonice, preporuka je nabava metalnih polica, ormara i ladičara i pohrana predmeta prema vrsti materijala od kojih su predmeti izrađeni te prema vrsti predmeta. Prilikom pohrane preporuka je čišćenje predmeta usisavanjem (tekstilni predmeti izrađeni od sukna, krzna i kože) te mokro čišćenje predmeta izrađenih od lana, konoplje i pamuka u kupki neutralnog detergenta i destilirane vode (prethodno je potrebno napraviti probe na postojanost boje). Predmete je potrebno pohraniti uz korištenje beskiselnih folija Avos ili Tyvek. Predmete izrađene od ostalih materijala je također potrebno očistiti i pohraniti prema preporukama struke. Zbog izrazito velikih prozorskih otvora u planiranom prostoru za nove čuvaonice preporuka je dodatno zamračivanje prostora te reguliranje mikroklimatskih uvjeta (temperatura oko 18⁰C, RV 45-55%, zaštita od svjetlosti i prašine).

Etnografski predmeti u stalnom postavu izloženi su u sklopu kulturno-povijesne cjeline dok je u potkrovnom dijelu zgrade izložena samo etnografska građa. Tekstil izložen u vitrinama unutar kulturno-povijesne cjeline najvećim je dijelom neadekvatno izložen te su na predmetima vidljivi nabori, mehanička oštećenja i degradacija boje. Za neke predmete je preporuka i izlučivanje iz stalnog postava (npr. zastava na kojoj su vidljiva mehanička oštećenja i degradacija boje) te provođenje konzervatorsko-restauratorskih zahvata. Zbog izlaganja predmeta u vitrinama koje nisu u potpunosti zatvorene, na predmetima u prostoru kao i unutar zatvorenih vitrina vidljive su naslage nečistoća. Predmete je potrebno održavati čistima.

U potkrovnom dijelu zgrade u kojem je izložena etnografska građa (predmeti izrađeni od slame, stakla, tekstila, drva i metala) izloženi su velikim oscilacijama u temperaturi i RV što dugoročno nije dobro za izloženu građu te je preporuka kontrola mikroklimatskih uvjeta i prema potrebi nabava odvlaživača / ovlaživača. Za tekstilnu građu izloženu na metalnim nosačima u vitrinama preporuka je izlaganje na pupama ili adekvatnim vješalicama koje su dimenzijama prilagođene predmetu te po mogućnosti obložene mekim materijalom.

Muzej posjeduje i veliku zbirku fotografija koja se čuva u metalnom ladičaru u uredu voditeljice Muzeja. Fotografije su sistematizirane i pohranjene u košuljicama. Kako se radi o vrlo vrijednoj zbirci preporuka je pohrana fotografija uz korištenje beskiselnih mapa i folija.

Zaključak

Nakon pažljivog pregleda postava, čuvaonice i dokumentacije muzeja vezane uz etnografsku građu može se konstatirati kako je za predstojeće izazovne zadatke vezane uz rad s muzejskim predmetima i dokumentacijom potrebno uložiti kontinuiran stručni rad pri čemu se uvijek mogu obratiti za savjetodavnu pomoć u njegovom provođenju.

U Zagrebu, 8. lipnja 2021.

Danijela Križanec-Beganović
matičarka I. razine za etnografske
muzeje i zbirke RH

Danijela Križanec-Beganović
Etnografski muzej
Trg Mažuranića 14
Zagreb

Muzejski dokumentacijski centar
Lada Dražin Trbuljak
Ilica 44
10000 Zagreb

Predmet: Izvještaj o matičnoj djelatnosti – Gradski muzej Virovitica

U sklopu redovne planirane matične djelatnosti viša kustosica dokumentaristica EMZ-a Aleksandra Vlatković i ja (matičarka) smo 1. listopada 2021. godine posjetile Gradski muzej Virovitica kako bi pregledale stanje fundusa, postava i dokumentacije muzeja vezane uz etnografsku građu. U Muzeju smo se sastale s višom kustosicom Jasminom Jurković Petras, voditeljicom etnografskih zbirki muzeja, dokumentaristom Andrejem Malekom i restauratoricom – tehničarkom Jasnom Poljak. Kustosica nam je, uz spomenute kolege, pružila uvid u dokumentaciju etnografskih zbirki Muzeja te nas provela kroz novi stalni postav i nove čuvaonice etnografskih zbirki smještene u novoobnovljenom dvorcu Pejačević.

Gradski muzej Virovitica osnovan je 1953. godine kao muzej zavičajnog tipa. Građa je nabavljena sabiranjem i otkupom, uz pomoć brojnih Virovitičana. Etnografska zbirka formirana je pri osnutku Muzeja, a tada se osnivaju i arheološka, kulturno-povijesna, likovna zbirka te biblioteka, arhiv i fototeka. U svibnju 1954. otvorena je "I. muzejska izložba", a zbog nedostatka vlastitog izložbenog prostora izložbe su priređivane u raznim prostorima u gradu. Prvi stalni postav "Kroz prošlost Virovitice" otvoren je 1968. godine u velikoj dvorani na prvom katu dvorca koja se danas koristi za povremene izložbe. U okviru obilježavanja 750. obljetnice Virovitice, 1984. godine, otvoren je novi stalni postav arheološke, kulturno-povijesne, etnografske i likovne zbirke Branislava Glumca. Zbog ratne opasnosti građa i postav su 1991. godine izmješteni, a vraćeni su 1992. godine. U prosincu 2019. godine u novoobnovljenom dvorcu Pejačević, u okviru projekta „5 do 12 za Dvorac“ otvoren je novi stalni postav s dvije tematske cjeline “Drveno doba” i “Povijest grada i Dvorca“.

Zbirke su s vremenom rasle, a danas Muzej čine specijalizirani odjeli: Arheološki, Kulturno-povijesni, Etnografski, Galerijski te Dokumentacijski sa pripadajućim zbirka. Muzej danas ima 12 zaposlenika.

Etnografski odjel osnovan je po završetku revizije vršene 2014./2015. godine i unutar njega su sljedeće zbirke: Zbirka etnografske dokumentacijske građe (1262 zapisa), Zbirka kućnog inventara (526), Zbirka lončarstva (172), Zbirka lutkica u narodnim nošnjama (185), Zbirka narodne umjetnosti i običaja (273), Zbirka narodnih nošnji (696), Zbirka predmeta narodnog gospodarstva (584) i Zbirka tekstila (451).

Etnografska zbirka 2012. godine je registrirana s 1571 muzejskim predmetom. U međuvremenu Zbirka je podijeljena više zbirki koje trenutno broje 4149 muzejski predmet. Ovo povećanje brojčanog stanja dogodilo se zbog inventarizacije neinventiranih predmeta te dodatnim inventiranjem onih predmeta kojih je bilo više zavedeno pod jednim inventarnim brojem i koje se do sada se nisu brojali kao više muzejskih predmeta. Nova revizija je u tijeku i planirano je da se dovrši do kraja ove godine, što je i potrebno s obzirom na privremeno izmještanje fundusa zbog obnove Muzeja.

Prvi kustos Muzeja bio je Drago Doppler, prvi zaposleni etnolog bila je ravnateljica Danica Draganić koja je zaposlena u prvoj polovini 1960-ih. Nakon nje je kao etnologinja i povjesničarka umjetnosti radila Zrinka Studen, a 2005. godine je zaposlena etnologinja i sadašnja voditeljica etnografskih zbirki Jasmina Jurković Petras.

U Muzeju je nakon završetka prije spomenutog projekta otvoreno više radnih mjesta te zaposleno šest novih djelatnika: dokumentarist, stručni suradnik za marketing, promidžbu i odnose s javnošću, dva muzejska tehničara, jedna restauratorica - tehničarka, a u planu je zapošljavanje muzejskog pedagoga.

Muzejske čuvaonice etnografskih predmeta smještene su u samom dvorcu Pejačević, na gornjem katu i na tavanu zgrade. Stanje čuvaonica je dobro s obzirom da se radi o novoadaptiranim prostorima opremljenim novom opremom, a vidljiv je i prethodni rad na preventivnoj zaštiti same građe, uz upotrebu prikladnih zaštitnih materijala.

Inventarna knjiga etnografskih predmeta vođena je zasebno za etnografske zbirke, počinje od broja 1. S početkom inventarizacije predmeta u bazu podataka svi predmeti muzejskog fundusa dobivaju brojeve u jednom slijedu. Prefiks za etnografske zbirke je „E“.

Dokumentacija

Prilikom posjeta ostvaren je uvid u muzejsku dokumentaciju koja se danas vodi u programskom paketu M++, uvedenom 2003/4. godine. Prije prelaska na računalno vođenje muzejske dokumentacije u muzeju je vođena zajednička knjiga ulaska, uvedena nekoliko godina nakon osnutka muzeja (zadnji upisani broj 1382). Inventarne knjige vođene po tadašnjim zbirka, a inventarna knjiga za etnografsku zbirku uvedena je 1966. godine dolaskom Danice

Draganić u muzej (zadnji upisani broj 739). Inventarni brojevi etnografske građe sadrže prefiks E. Kartoteka za etnografsku građu nije vođena, kao ni knjiga izlaska. Predmeti iz stare inventarne knjige upisani su u računalnu bazu, a svega 96 zapisa nema pridruženu fotografiju.

Građa koja pripada fondovima sekundarne dokumentacije također se prikuplja i evidentira, a za vođenje fondova sekundarne dokumentacije zaduženi su po fondovima kustosi, voditelji zbirki (Jasmina Jurković za etnografsku građu – dijateka, fonoteka, hemeroteka). Trenutno su u bazi S++ otvoreni zapisi koji se odnose uglavnom na arheologiju. Prilikom posjeta kolegu Andreja Maleka uputili smo u dio poslova vezanih uz vođenje primarne (revizija, priprema baze za reviziju i sl.) i sekundarne dokumentacije. Uvidom u broj zapisa utvrđeno je da se u S++ vodi Fototeka, Dijateka, Planoteka, Videoteka, Hemeroteka, Izložbe, Posebna događanja, Pedagoška djelatnost, Izdavačka djelatnost/Katalozi, Stručni i znanstveni rad, Konzervatorsko-restauratorski postupci, Evidencija terenskih izvještaja.

Čuvaonice i stalni postav

Gradski muzej Virovitica nema Konzervatorsko-restauratorski odjel, a ovu djelatnost za sve zbirke obavlja restauratorica – tehničarka Jasna Poljak koja je zaposlena u okviru projekta „5 do 12 za Dvorac“ i koja je nakon njega zaposlena za stalno.

Muzejske čuvaonice etnografskih predmeta smještene su u dvorcu Pejačević na drugom katu i potkrovlju zgrade. Stanje čuvaonica je odlično s obzirom da se radi o novoadaptiranim prostorima opremljenim novom opremom, a vidljiv je i prethodni rad na preventivnoj zaštiti same građe uz upotrebu prikladnih zaštitnih materijala. Uz klasične čuvaonice, u okviru novog koncepta uređenja Muzeja, dvije su čuvaonice otvorenog tipa u kojima se može vidjeti muzejska građa odabrana za izlaganje na ovakav način.

Predmeti izrađeni od drva i keramike smješteni su odvojenoj čuvaonici u kojoj se kontroliraju mikroklimatski uvjeti (temperatura i RV) i u kojoj su predmeti najvećim dijelom pohranjeni na metalnim policama s oznakom smještaja. Preporuka je ovako smještene predmete zaštititi postavljanjem dodatnih tzv. „stopera“ (npr. uže) na sve police kao bi se spriječio eventualni pad predmeta s polica.

Tekstilni etnografski predmeti pohranjeni su u odvojenoj prostoriji u metalnim ladičarima unutar kojih je građa pohranjena prema vrsti predmeta, uz korištenje beskiselinskih zaštitnih folija. U planu je daljnje raspoređivanje ovih predmeta u preostale nepopunjene ladičare. U čuvaonici se, kao i u ostatku Muzeja, kontroliraju mikroklimatski uvjeti (temperatura i RV).

Zaključak

Nakon pregleda dokumentacije i čuvaonica Muzeja vezane uz etnografsku građu može se konstatirati kako je postojeće stanje etnografskih zbirki dobro te kako je postignuta dobra kvaliteta čuvanja i izlaganja muzejskih predmeta. Muzejska dokumentacija je također uredno vođena te je

iz svega navedenog vidljivo da se radi o kontinuiranom stručnom radu u obradi i zaštiti predmeta te vođenju muzejske dokumentacije.

U Zagrebu, 12. listopada 2021.

Danijela Križanec-Beganović
matičarka I. razine za etnografske
muzeje i zbirke RH

Danijela Križanec-Beganović
Etnografski muzej
Trg Mažuranića 14
Zagreb

Muzejski dokumentacijski centar
Lada Dražin Trbuljak
Ilica 44
10000 Zagreb

Predmet: Izvještaj o matičnoj djelatnosti – Gradski muzej Varaždin

U sklopu redovne planirane matične djelatnosti viša kustosica dokumentaristica EMZ-a Aleksandra Vlatković, viša konzervatorica - restauratorica Mihaela Grčević i ja (matičarka) smo 17. rujna 2021. godine posjetile Gradski muzej Varaždin kako bi pregledale stanje fundusa, postava i dokumentacije muzeja vezane uz etnografsku građu. U Muzeju smo se sastale s višom kustosicom dokumentaristicom Petrom Marincel i kustosicom Kulturno-povijesnog odjela Jelenom Rančić. Voditeljica etnografskih zbirke je nažalost bila odsutna zbog nenadanih okolnosti. Dokumentaristica nam je pružila uvid u dokumentaciju, a uz kustosicu Jelenu Rančić i čuvaonice etnografskih zbirki. Provele su nas kroz stalni postav muzeja i čuvaonice etnografskih zbirki smještene u utvrdi Stari grad. Muzej trenutno nema etnografski dio stalnog postava koji je skinut 1982. godine radi početka obnove Staroga grada i pospremljen u tada dostupne dvoranske prostore, a 1989. u čuvaonice, dok je u izložbene dvorane postavljen postav vezan uz Kulturno-povijesnu zbirku. No, etnografski stalni postav je u planu, po završetku izrade muzeološke koncepcije i po osiguravanju sredstava za sanaciju dijela utvrde, prostora „Žitnice“ gdje je planirano da bude smješten. Etnografski odjel u međuvremenu povremenim tematskim izložbama javnosti predstavlja svoj fundus.

Gradski muzej Varaždin utemeljen je na poticaj Varaždinskoga muzealnog društva 1925. godine kada je otvoren i postav sačinjen od predmeta koje su darovale poznate varaždinske obitelji. U tom času muzejske zbirke još nisu postojale no njegov osnivač Krešimir Filić odmah je počeo popisivati predmete. Zbirke su s vremenom rasle predmetima, ali i svojom brojnošću (vrstom zbirki), tako da danas Muzej čine specijalizirani odjeli: Arheološki, Povijesni, Kulturno-povijesni, Etnografski, Prirodoslovni te Galerija umjetnina sa pripadajućim zbirkama. Muzej ima Dokumentacijski i Konzervatorski- restauratorski odjel. Muzej danas ima 30 zaposlenika od kojih je njih četrnaest u stručnim zvanjima.

Etnografski odjel osnovan je 1933. godine. Etnografska građa u muzejski fundus prikuplja se od početka djelovanja muzeja i njegove izlagačke djelatnosti. Jedan od voditelja bio je svim

etnologima znan Vitomir Belaj, a danas ga vodi kustosica Nataša Mihinjač. Odjel ima osam muzejskih zbirki: Sakralnu zbirku, Zbirku čipke, Zbirku licitarstva i svjećarstva, Zbirku običaja, Zbirku ostavštine Danice Brösler, Zbirku predmeta tradicijskog domaćinstva, Zbirku predmeta tradicijskog gospodarstva i Zbirku tekstila.

Muzejske čuvaonice etnografskih predmeta smještene su u utvrdi Stari grad. Stanje čuvaonica je uredno. Preporuka je tzv. „netekstilne“ predmete (drvo, metal, papir, slama) koji su smješteni u zasebnim čuvaonicama zaštititi postavljanjem tzv. „stopera“ (npr. uže) na sve police kao bi se spriječio eventualni pad predmeta s polica.

Inventarne knjige Etnografskih predmeta su se višekratno pisale ispočetka (s novim kustosom zbirke), pa je tako i Ljerka Albus počela pisati ispočetka. Njezina knjiga danas se koristi kao važeća. Nažalost, nije pronađena prva knjiga koju je pisao Krešimir Filić.

Muzej provodi praksu „kontinuiranih“ revizija posljednjih petnaest godina. Prema podacima iz baze za „IV. reviziju 2017. – 2022.“ Etnografski odjel u svojim zbirdama ima 5891 muzejski predmet te 7 nepronađenih muzejskih predmeta. Etnografski predmeti su osim inventarnim brojem označeni i slovom „E“

Dokumentacija

Prilikom posjeta ostvaren je uvid u muzejsku dokumentaciju koja se vodi u programu M++. Dokumentacija o muzejskim predmetima počela se voditi odmah po osnutku muzeja, a ubrzo se osnivaju zbirke te se inventarne knjige počinju voditi zasebno prema zbirdama/odjelima. Etnografski odjel osnovan je 1933. godine kada je uvedena i inventarna knjiga Odjela te je izvršena reinventarizacija. Uslijedile su još dvije reinventarizacije etnografskih predmeta – ona Vitomira Belaja te Ljerke Albus. Predmetne kartice za etnografske zbirke nisu vođene. Inventarni brojevi koji se danas vode u inventarnoj knjizi kroz bazu M++ su oni iz inventarne knjige koju je vodila Lj. Albus. Tim brojevima je, uvođenjem zajedničkog slijeda inventarnih brojeva, dodan prefiks E koji označava predmete zbirki Etnografskog odjela. U bazi je otvoreno 6100 zapisa od kojih je 2600 inventarnih brojeva prenešeno iz stare inventarne knjige.

Tijekom posjeta uputili smo kolegice u mogućnost praćenja stupnja obrađenosti zapisa kao i na praksu vođenja zapisa (evidencije) nepronađenih predmeta kroz mape (na razini odjela ili na razini zbirke).

Građa koja pripada fondovima sekundarne dokumentacije također se prikuplja i evidentira, a za vođenje fondova sekundarne dokumentacije (izuzev fonda Konzervatorsko-restauratorski postupci) zadužena je P. Marincel. Fondovi koji se vode kroz S++ su: Fototeka, Knjiga negativa, Videoteka, Fonoteka, Hemeroteka, Izložbe, Posebna događanja, Pedagoška djelatnost, Izdavačka djelatnost, Stručni i znanstveni rad, Konzervatorsko-restauratorski postupci, Marketing i odnosi s javnošću, Katalozi, Medijateka, Dokumentacija o osnivanju i povijesti muzeja, Evidencija terenskih izvještaja.

Čuvaonice i stalni postav

Gradski muzej Varaždin uz svojih šest specijaliziranih odjela, od kojih je jedan i onaj Etnografski, ima oformljen i Konzervatorsko-restauratorski odjel koji je zadužen za zaštitu muzejskog fundusa.

Čuvaonice za etnografsku građu smještene su u dvije prostorije unutar utvrde Stari grad. Predmeti izrađeni od drva i keramike smješteni su odvojenoj čuvaonici u kojoj se kontroliraju mikroklimatski uvjeti (temperatura i RV) i u kojoj su predmeti najvećim dijelom pohranjeni na metalnim policama, pravilno označeni i lokalizirani. Jedina preporuka je dodatna zaštita (u slučaju potresa) keramičkih predmeta pohranjenih na policama.

Tekstilni etnografski predmeti pohranjeni su u odvojenoj prostoriji u prizemnom dijelu Utvrde, preventivno su konzervirani i najvećim dijelom pohranjeni u kartonske kutije uz korištenje beskiselnih zaštitnih folija. Na kutijama su uz inventarne brojeve i fotografije pohranjenih predmeta. Dio građe smješten je u metalni ladičar unutar kojeg je građa pohranjena prema vrsti predmeta, uz korištenje beskiselnih zaštitnih folija te uz pripadajuće popise i fotografije. U čuvaonici se također kontroliraju mikroklimatski uvjeti (temperatura i RV).

Zaključak

Nakon pregleda dokumentacije i čuvaonica Muzeja vezane uz etnografsku građu može se konstatirati kako je postojeće stanje etnografskih zbirki dobro te kako se uz minimalne intervencije može postići dobra kvaliteta čuvanja i izlaganja muzejskih predmeta. Muzejska dokumentacija je također uredno vođena te je iz svega navedenog vidljivo da se radi o kontinuiranom stručnom radu u obradi i zaštiti predmeta te vođenju muzejske dokumentacije.

U Zagrebu, 23. rujna 2021.

Danijela Križanec-Beganović
matičarka I. razine za etnografske
muzeje i zbirke RH

Danijela Križanec-Beganović
Etnografski muzej
Trg Mažuranića 14
Zagreb

Muzejski dokumentacijski centar
Lada Dražin Trbuljak
Ilica 44
10000 Zagreb

Predmet: Izvještaj o matičnoj djelatnosti – Muzej Gacke

U sklopu redovne planirane matične djelatnosti viša kustosica dokumentaristica EMZ-a Aleksandra Vlatković, viša konzervatorica - restauratorica Mihaela Grčević i ja (matičarka) smo 24. rujna 2021. godine posjetile Muzej Gacke kako bi pregledale stanje fundusa, postava i dokumentacije muzeja vezane uz etnografsku građu. U Muzeju smo se sastale s ravnateljicom Nadom Avsec, kustosicom Snježanom Bogdanić te pripravnicom Marijom Uzelac.

Muzej Gacke zavičajnog je tipa, smješten je u središtu Otočca, u zgradi Gackog pučkog otvorenog učilišta Otočac, a osnovan 1997. godine *Odlukom o ustrojavanju Muzeja Gacke*. Počeci sustavne brige o baštini počeli su ranije te se često kao godina njegovog osnutka navodi 1962. kada je osnovano Narodno sveučilište „Marko Orešković“ u okviru kojega je započela i muzejsko-galerijska djelatnost. I razvoj današnjih muzejskih zbirki započinje 60-ih godina 20. stoljeća, kada se na temelju sakupljenih predmeta formiraju prve tematske cjeline. Muzej danas ima sljedeće zbirke: Arheološku japodsku, Memorijalnu zbirku Stojana Aralice, Likovnu, Povijesnu, Etnografsku i Kulturno-povijesnu zbirku. Osnutkom Muzeja Gacke 1997. godine ozbiljnije se pristupa sabiranju i uređenju stalnog postava, a ambijentalno uređena cjelina koja izlaganjem predmeta Etnografske zbirke predstavlja tradicijski život gackog kraja otvorena je 2012. godine, što je ujedno i posljednja izmjena stalnog postava Muzeja Gacke. U planu je adaptacija izložbenih prostora te izrada novog stalnog postava.

Snježana Bogdanić pružila nam je uvid u dokumentaciju, te nas je provela kroz stalni postav muzeja i čuvaonice etnografskih zbirki smještene u istoj zgradi. Novi stalni postav je u planu po završetku izrade muzeološke koncepcije i po osiguravanju sredstava za adaptaciju izložbenih prostora. Prije S. Bogdanić u Muzeju je od 1998. godine radila Jadranka Prša, koja je autorica trenutno postavljenog etnografskog stalnog postava i koja je 2005. godine položila stručni ispit za zvanje kustosa. Zaposlena je bila do 2011. godine kada se zapošljava pripravnica Petra Uremović, a 2013. godine Snježana Bogdanić, po struci muzeologinja. Od 1. listopada u Muzeju

sa radom počinje kustos arheolog, a u planu je, čim se to okolnosti financiranja dopuste, i zapošljavanje kustosa etnologa.

Inventarne knjige Etnografskih predmeta su uredno vođene, a predmeti su unešeni u bazu podataka. Prema posljednjoj reviziji fundusa iz 2020. godine Etnografska zbirka ima 297 zapisa u bazi podataka koji su unešeni u bazu podataka i koji imaju pripadajuće identifikacijske fotografije te tridesetak bez broja za koje je preporučeno da se također napravi popis. Zbirka je registrirana 2011. godine.

Muzejske čuvaonice etnografskih predmeta smještene su u u zgradi Gackog pučkog otvorenog učilišta Otočac i njihovo stanje je uredno. Preporuka je tzv. „netekstilne“ predmete (drvo, metal, papir, slama) koji su smješteni u zasebnim čuvaonicama zaštititi postavljanjem tzv. „stopera“ (npr. uže) na sve police kao bi se spriječio eventualni pad predmeta s polica.

Stalni postav s etnografskim predmetima je u urednom stanju.

Dokumentacija

Prilikom posjeta ostvaren je uvid u muzejsku dokumentaciju. Prije osnutka muzeja vođeni su nesustavni popisi u okviru djelatnosti Pučkog otvorenog učilišta Otočac. Osnutkom muzeja započeto je vođenje knjige ulaska zajedničke za sve zbirke. Uz knjigu ulaska vođene su i inventarne knjige po zbirkama. U inventarnoj knjizi etnografske zbirke inventarni brojevi imaju prefiks ET. oznake za etnografsku građu u uvedena je osnutkom muzeja 1997. godine, a 2011. godine započinje se s računalnim vođenjem muzejske dokumentacije kroz programski paket M++.

U bazu su upisani osnovni podaci o predmetima. Kolegica Bogdanić obavijestila nas je da u bazu planiraju upisati podatak o provedenoj reviziji te smo ju uputili na koji način je to učinjeno u Etnografskom muzeju.

Prilikom posjeta kolegici smo spomenuli i mogućnost označavanja stupnja obrađenosti zapisa s ciljem jednostavnijeg uvida u kvalitetu zapisa te dopunu istih tijekom rada na zbirci.

Građa koja pripada fondovima sekundarne dokumentacije prikuplja se od sredine 1990-ih (fotografije, novinski isječci, plakati...), a od 2015. godine započeto je vođenje sekundarne dokumentacije u S++.

Čuvaonice i stalni postav

Muzej Gacke u Otočcu unutar fundusa čuva 297 etnografskih predmeta. U stalnom postavu izloženo je stotinjak predmeta, ali i rekonstrukcija predmeta, izrađenih od tekstila, drva, keramike i metala. Postav je smješten u podrumskim prostorijama za koje je nabavljen jedan odvlaživač, dok je nabava dodatnih odvlaživača u planu. Predmeti u postavu izloženi su u ambijentima koji se redovito održavaju i u dobrom su stanju.

Čuvaonica je također smještena u podrumskoj prostoriji koja je svijetla i prozirna. Predmeti se čuvaju na drvenim policama, dok je dio njih na podu. Građa je najvećim dijelom pohranjena u kartonskim kutijama, dio je pohranjen u beskiselinskim kutijama, dok je dio pohranjen bez zaštitnih folija. Na kutijama i predmetima su inventarne oznake, dok su popisi na policama.

Preporuka je manje i krhke predmete pohraniti u kutije, one veće zaštititi beskiselinskim zaštitnim folijama, a police dodatno zaštititi protiv potresa. Kako je u planu uređivanje dodatnih prostorija za čuvaonice te popunjavanje zbirke preporuka je i nabava metalnog ladičara za tekstilne predmete.

Zaključak

Nakon pregleda dokumentacije i čuvaonica i postava Muzeja vezanog uz etnografsku građu može se konstatirati kako je postojeće stanje etnografskih zbirki dobro te kako se uz minimalne intervencije može postići dobra kvaliteta čuvanja i izlaganja muzejskih predmeta. Muzejska dokumentacija je također uredno vođena te je iz svega navedenog vidljivo da se radi o kontinuiranom stručnom radu u obradi i zaštiti predmeta te vođenju muzejske dokumentacije.

U Zagrebu, 12. listopada 2021.

Danijela Križanec-Beganović
matičarka I. razine za etnografske
muzeje i zbirke RH

Danijela Križanec-Beganović
Etnografski muzej
Trg Mažuranića 14
Zagreb

Muzejski dokumentacijski centar
Lada Dražin Trbuljak
Ilica 44
10000 Zagreb

Predmet: Izvještaj o matičnoj djelatnosti – Muzej Međimurja Čakovec

U sklopu redovne planirane matične djelatnosti viša kustosica dokumentaristica EMZ-a Aleksandra Vlatković, viša restauratorica-konzervatorica Mihaela Grčević i ja (matičarka) smo 10. rujna 2021. godine posjetile Muzej Međimurja Čakovec kako bi pregledale stanje fundusa, postava i dokumentacije muzeja vezane uz etnografsku građu. U Muzeju smo se sastale s kustosicom voditeljicom etnografskih zbirki i njihove dokumentacije, Janjom Kovač. Kustosica nam je pružila uvid u dokumentaciju i čuvaonice etnografskih zbirki te nas je provela kroz etnografski dio stalnog postava muzeja smješten u palači Starog grada Čakovca i kroz Muzej nematerijalne baštine Riznica Međimurja smješten u obnovljenoj fortifikaciji Starog grada Zrinskih u Čakovcu.

Muzej Međimurja Čakovec je osnovan 1954. godine kao Gradski muzej Čakovec, a od osnutka definiran je kao kompleksan muzej zavičajnog tipa i kulturno-prosvjetnog karaktera sa sakupljačkom politikom orijentiranom isključivo na područje je Međimurja. Donošenjem Statuta 1965. godine, Gradski muzej Čakovec mijenja naziv u Muzej Međimurja Čakovec. Osim Starog grada Čakovca s fotifikacijama muzej je također vlasnik arheološkog lokaliteta bivšeg pavlinskog samostana s kapelom Svete Jelene u Šenkovcu i rodne kuće našeg najpoznatijeg slikara 20. stoljeća Ladislava Kralja Međimurca koja je od 1979. godine pretvorena u Memorijalnu zbirku Ladislava Kralja Međimurca, sa stalnim i galerijskim postavom otvorenim za javnost.

Unutarnjim ustrojstvom Muzej je podijeljen na sedam odjela: Arheološki, Povijesni, Kulturno-povijesni, Etnografski i Pedagoški odjel te Likovni galeriju i Odjel zajedničkih službi. Etnografski odjel ima devet muzejskih zbirki od nešto manje od 5000 predmeta koje vodi kustosica Janja Kovač. Uz vođenje dokumentacije, stručnu obradu predmeta zbirki kustosica također provodi i preventivnu zaštitu predmeta pošto u Muzeju trenutno nema zaposlenih dokumentariste, restauratora ni preparatora.

Posljednja revizija etnografske građe zaključena je 2019. godine, a nova je počela odmah potom pošto Muzej provodi praksu kontinuiranih revizija. Nepronađenih predmeta u ovim

zbirdkama nema, dok postoji određeni broj predmeta bez broja s kojima se kontinuirano radi na utvrđivanju njihova statusa i na eventualnoj inventarizaciji ukoliko se utvrdi da su prikladni za uvrštavanje u muzejski fundus. Sve nove akvizicije inventariziraju se odmah po dolasku u muzej.

Muzejske čuvaonice etnografskih predmeta, kao i enografski dio stalnog postava smještene su u centralnoj palači Starog grada, u dijelu koji trenutno čeka utvrđivanje stanja statike. Po izradi statičkog elaborata pristupit će se adaptaciji ovih prostora, a po potrebi i statičkom učvršćivanju.

Etnografska građa dio je muzejskog fundusa od početka djelovanja muzeja i njegove izlagačke djelatnosti. Trenutni stalni postav Muzeja otvoren je 1997. godine, autorica je Smiljana Petr Marčec, a predmeti iz etnografskih zbirki predstavljaju cjeline godišnjih i životnih običaja. Uz stalni postav, ove je godine otvoren interpretacijski centar pod nazivom Muzej nematerijalne baštine Riznica Međimurja. Postav je multimedijalan i interaktivan, a čine ga dvije cjeline – „Stoljeća utvrde“ baziran na povijesnoj te „Minijature“ koje tematiziraju nematerijalnu i usmenu predajnu baštinu Međimurja, bazirane na etnografskoj građi.

Stanje čuvaonica je uglavnom uredno. Preporuka je tzv. „netekstilne“ predmete (drvo, metal, papir, slama) koji su smješteni u zasebnim čuvaonicama, pakirati u kutije ili zaštititi zaštinim materijalom od prašine. Sve predmete je potrebno izvaditi iz plastičnih vreća i materijala te koristiti materijale prikladne za ovu svrhu. Preporuka je i postaviti tzv. „stopere“ (npr. uže) na sve police kao bi se spriječio eventualni pad predmeta s polica. Preporuka je, kako u stalnom postavu tako i u čuvaonicama, a zbog prisutnog organskog materijala (kukuruz, slama, žito, tijesto i sl.), češće kontrolirati te bar dvaput godišnje primjenjivati zaštitna sredstva, kako bi se spriječilo potencijalni razvoj i širenje nametnika. Potrebno je obratiti pažnju na nedostajuću prozorsku zaštitu protiv sunca zbog čega je jedna lutka u plavoj suknji trenutno izložena direktnoj sunčevoj svjetlosti.

U postavu Riznice Međimurja potrebno je otkloniti novonastale manje probleme s novim postavom, kojih je kustosica svjesna i o rješavanju kojih je bilo riječi prilikom našeg posjeta.

Dokumentacija

Prilikom posjeta ostvaren je uvid u muzejsku dokumentaciju koja se vodi u programu INDIGO. Dokumentacija o muzejskim predmetima počela se voditi odmah po osnutku muzeja. Voditelji odjela i zbirke vode primarnu i sekundarnu dokumentaciju vezanu za zbirke za koje su zaduženi. Prvi kustos, Aleksandar Šutej, uveo je vođenje zajedničke inventarne knjige koja je ujedno bila i knjiga ulaska te koja je bila zajednička za sve muzejske odjele/zbirke. Tijekom 1960-ih, zapošljavanjem većeg broja novih djelatnika, pa i Ljubice Ramušćak, prve etnologinje Muzeja (zaposlena 1968. g.) počinju se voditi odvojene inventarne knjige za svaki odjel/zbirku. Predmeti Etnografskog odjela/zbirke prepisuju se u Inventarnu knjigu Etnografskog odjela počevši s brojem 1 te dobivaju prefiks E. Uz inventarnu knjigu vođene su i inventarne kartice.

Prelaskom na računalno vođenje muzejske dokumentacije uvedena je praksa vođenja zajedničke inventarne knjige za sve odjele/zbirke te je ujedno provedena reinventarizacija

muzejskih predmeta. Podatak o novom inventarnom broju zabilježen je u staroj inventarnoj knjizi, dok je podatak o starom inventarnom broju zabilježen u bazi podataka, odnosno inventarnoj knjizi koja se vodi u računalnom obliku. U računalnu bazu uneseni su podaci za sve muzejske predmete Etnografskog odjela/zbirke.

Uvidom u stanje muzejske dokumentacije može se utvrditi kontinuitet u kvaliteti vođenja muzejske dokumentacije od osnutka Muzeja do danas. Zaposlenici redovito provode reviziju, a o tome vode i odgovarajuću dokumentaciju. U radu na dokumentaciji muzeja, na razini muzeja započet je rad na promišljanju problema vezanih uz terminologiju u različitim kategorijama, prvenstveno u kategoriji „Vrsta/naziv“. Vezano uz temu kontrole nazivlja, preporuka je da se razmisli o terminologiji u kategoriji „Smještaj“ s obzirom da podaci o smještaju trenutno nisu upisani u bazu, a njihovo upisivanje je u planu. Kustosicu smo stoga uputili na praksu označavanja smještaja koju je Etnografski muzej usvojio kroz projekt RE-ORG.

Građa koja pripada fondovima sekundarne dokumentacije također se prikuplja i evidentira od samog osnutka muzeja, a za vođenje sekundarne dokumentacije zaduženi su svi djelatnici. Muzej vodi hemeroteku, audiovizualne fondove, evidenciju pedagoške djelatnosti, terenskih istraživanja i izvještaja, izdavačke i izložbene djelatnosti.

Čuvaonice i stalni postav

Prilikom posjeta obavljen je uvid u etnografski dio stalnog postava i pripadajuće čuvaonice, koje su smještene u palači Starog grada Čakovca te je obišten i Muzej nematerijalne baštine *Riznica Međimurja*, smješten u obnovljenoj fortifikaciji Starog grada Čakovca.

U razgovoru s voditeljicom etnografskih zbirki, kustosicom Janjom Kovač, utvrđeno je da Muzej nema djelatnika zaduženih za zaštitu muzejskog fundusa te kustosica sama vodi brigu o zaštiti etnografskih predmeta u stalnom postavu i čuvaonicama Zbirke.

Uvidom u stanje stalnog postava vidljivo je da se postav održava, koliko je to moguće bez stručnog osoblja. Kustosici je sugerirano da tekstilnu građu koja je izložena u drvenoj škrinji pohrani u čuvaonicu kako bi se spriječila daljnja oštećenja uzrokovana neadekvatnim izlaganjem i izloženošću predmeta neadekvatnim mikroklimatskim utjecajima. Dana je preporuka za čišćenje od strane konzervatora-restauratora za tekstil tekstilnih predmeta izloženih u stalnom postavu. Kako je u postavu izložen veliki broj predmeta izrađenih od slame, komušine i sjemenki sugerirano je i redovito kontroliranje prostora zbog moguće pojave nametnika.

Čuvaonica za predmete izrađene od drva i keramike smještena je uz stalni postav etnografskih zbirki u prostranoj prostoriji s dva velika prozora za koja je dana preporuka da se zamrače. Čuvaonica je opremljena s drvenim i metalnim policama. Predmeti su smješteni na policama, ali i na podu, najvećim dijelom bez adekvatne zaštite. Dio predmeta prekriven je Avos folijom, dok je dio u plastičnoj foliji za koju je dana preporuka da se odstrani te se predmeti zaštite beskiselinskim folijama. Za cijelu čuvaonicu dana je preporuka da se predmeti očiste i pohrane uz

korištenje beskiselnih zaštitnih navlaka te beskiselnih kutija za manje i za osjetljivije predmete.

Čuvaonica za predmete izrađene od tekstila smještena je u prizemlju zgrade Starog grada Čakovca u skućenoj, ali čistoj prostoriji opremljenoj s metalnim arhivskim ormarima. Sva tekstilna građa pohranjena je uz korištenje beskiselnog papira, dok je dio građe stručno obrađen i pohranjen od strane Restauratorskog odjela Ludbreg. Preporuka za tekstilnu građu je, ukoliko to bude moguće, smještanje čuvaonice u veći prostor koji bi se opremio adekvatnom opremom, odnosno metalnim ladičarima te daljnja obrada građe od strane stručnog osoblja uz pravilnu pohranu.

Zaključak

Nakon pregleda postava i čuvaonica Muzeja vezane uz etnografsku građu može se konstatirati kako je postojeće stanje etnografskih zbirki dobro te kako se uz manje intervencije može postići dobra kvaliteta čuvanja i izlaganja muzejskih predmeta. Muzejska dokumentacija je također uredno vođena te je iz svega navedenog vidljivo da se radi o kontinuiranom stručnom radu u obradi i zaštiti predmeta te vođenju muzejske dokumentacije.

U Zagrebu, 14. rujna 2021.

Danijela Križanec-Beganović

matičarka I. razine za etnografske
muzeje i zbirke RH

Danijela Križanec-Beganović
Etnografski muzej
Trg Mažuranića 14
Zagreb

Muzejski dokumentacijski centar
Lada Dražin Trbuljak
Ilica 44
10000 Zagreb

Predmet: Izvještaj o matičnoj djelatnosti – Muzej Turopolja

U sklopu redovne planirane matične djelatnosti viša kustosica dokumentaristica EMZ-a Aleksandra Vlatković, viša restauratorica-konzervatorica Mihaela Grčević i ja (matičarka) smo 11. lipnja 2021. godine posjetile Muzej Turopolja kako bi pregledale stanje fundusa, postava i dokumentacije muzeja vezane uz etnografsku građu. U Muzeju smo se sastale s ravnateljicom muzeja, ujedno i voditeljicom tekstilnog dijela etnografske zbirke Margaretom Biškupić Čurla, voditeljicom netekstilnog dijela etnografske zbirke Josipom Matijašić te Majom Ergović, muzejskom dokumentaristicom. Djelatnice su nam pružile uvid u dokumentaciju zbirke te nas provele kroz postav muzeja smještenog u braoknoj zgradi nekadašnje gradske vijećnice Plemenite općine turopoljske tzv. Turopoljskom gradu, izgrađene sredinom 18. stoljeća i smještene uz gradski park u središtu Velike Gorice.

Muzej je osnovan 1960. g. kao zavičajni muzej Turopolja, Pokuplja, Posavine i Vukomeričkih gorica. U Muzeju se osim etnografske građe čuva i kulturno-povijesna, arheološka te likovna građa turopoljskog kraja. Muzej ima podružnice Etno kuću Ščitarjevo (Ščitarjevo), Kuriju Modrić Bedeković (Donja Lomnica) te vodi Zavičajnu zbirku Vukomeričkih gorica (Društveni dom u Vukomeričkim goricama).

Dislocirane podružnice Muzeja i zbirke Vukomeričkih gorica te čuvaonica ovom prilikom nisu obidene. Razlog tomu je prema riječima domaćina trenutna dislociranost dijela zbirke pri kojoj su predmeti pohranjeni u kutijama i teško dostupni. Navodi se i kako su se ovi predmeti

višeputno selili posljednjih dvadeset godina po privremenim čuvaonicama te kako su trenutni uvjeti u izdvojenim prostorima čuvaonice najprihvatljivija opcija za privremeno čuvanje predmeta. Drugi dio fundusa, uglavnom onaj tekstilni, čuva se u zgradi muzeja spremljen na trenutno dostupnim mjesima. Dobra vijest je kako je Muzej iz europskih fondova dobio sredstva za realizaciju Interpretacijskog centra Muzeja Turopolja (adresa Šetalište Franje Lučića) gdje će uz druge sadržaje biti smještene i nove, po suvremenim standardima projektirane čuvaonice. Završetak izvedbe je 2023. godine. Situaciju u podružnicama Muzeja također je potrebno ustanoviti uvidom u stanje što za ovaj posjet nije bilo planirano.

Etnografska građa dio je muzejskog fundusa od početka djelovanja muzeja i njegove izlagačke djelatnosti te je brojem vjerojatno najveća zbirka. Stalni postav Muzeja otvoren 2005. godine, a predmeti iz Etnografske zbirke predstavljeni su u tri prostorije. Prezentiraju tri zasebne cjeline: izradu, obradu platna i odijevanje, graditeljstvo i uporabne predmete od drva te stanovanje.

Tijekom posjeta razgovarali smo o stupnju inventariziranosti predmeta. Predmeti fundusa zasebno su inventarizirani po zbirkama od kojih svaka nosi svoju slovnu oznaku - za Etnografsku zbirku trenutno su to oznake EO i ET). Krajem 1990-ih brojevi su mijenjani, tj. dešava se svojevrsna reinventarizacija. Inventarna knjiga ne postoji u fizičkom obliku te je potrebno napraviti njen ispis (kroz ispis svih kartica) jednom godišnje. Ovaj ispis može biti u digitalnom obliku dok se ne uredi stanje s inventarizacijom predmeta. Potrebno je voditi i knjigu ulaza i knjigu izlaza muzejskih predmeta.

Preporuka je provođenje revizije zbirki prije selidbe u novu čuvaonicu 2023. godine te ponovno nakon selidbe, a u skladu sa *Zakonom o muzejima* (NN 61/2018), *Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi* (NN 108/2002) i *Pravilnikom o stručnim i tehničkim standardima za određivanje vrste muzeja, za njihov rad, te za smještaj muzejske građe i muzejske dokumentacije* (NN 30/2006).

Dokumentacija

Prilikom posjeta ostvaren je uvid u muzejsku dokumentaciju koja se vodi kroz programski paket M++. Do uvođenja M++ utvrđeno je kako za etnografsku građu nisu vođene inventarne knjige, kao ni knjige ulaska i izlaska, ali su vođene inventarne kartice (od broja 1 do 1787). Predmetne kartice vodila je Višnja Huzjak, potom Olgica Lastrić, a vođene su do kraja 1990-ih godina. Olga Lastrić vodila je također bilježnice s podacima o otkupu i s opisima predmetima, kao i registratore s računima i potvrđama o darovanju. Ova dokumentacija čuva se u Muzeju. Krajem 1990-ih provedena je reinventarizacija te je na dio kartica dopisan novi inventarni broj. Prema riječima kolegica, sve inventarne oznake s kartica unesene su u računalnu inventarnu knjigu koja se vodi u programu M++.

Uvidom u bazu utvrđeno je da je provedena nova reinventarizacija podjelom Etnografske zbirke na dvije zbirke (prema vrsti građe): Etnografsku zbirku (EO) i Etnografsku zbirku 2 (ET). Inventarni brojevi dvije novoformirane zbirke imaju prefiks EO i ET, a slijed brojeva u svakoj zbirci počinje s 1 – u *Etnografskoj zbirci* je on od 1 do 588, u *Etnografskoj zbirci 2* od 1 do 1518.

Na svakom zapisu pod *Identifikacijski brojevi* upisan je i prethodni inventarni broj s kartice – vjerojatno je uz stari broj vezan datum 2003. godine, a uz drugi noviji 2020. godina.

Preporuka je napraviti ispis starih brojeva u *Excel* tablici za 2003. i za 2020. godinu te utvrditi na što se odnose inventarni brojevi upisani 2003., a na što oni upisani 2020. godine. Kada se utvrdi koji niz se odnosi na inventarne brojeve s kartica (1 do 1787) treba provjeriti nedostaje li u bazi koji od brojeva u nizu. Također, nužno je novim inventarnim oznakama s prefiksima EO i ET na odgovarajući način označiti i muzejske predmete (preporuka je pri tome na predmetima ostaviti i stare inventarne oznake).

S obzirom da se kroz dvije godine planira seljenje građe u nove čuvaonice preporuka je da se napravi revizija zbirke prije selidbe. Ukoliko to iz objektivnih razloga nije moguće napraviti preporuka je da se status predmeta (pronađeno / nepronađeno / djelomično pronađeno) utvrđen prethodnom revizijom, inventurom ili redovnim pregledima čuvaonica i izložbenih prostora, upiše u bazu zajedno s trenutnim smještajem predmeta.

Provedbom predloženog utvrdit će se ukupan broj predmeta u zbirci, kao i broj pronađenih i nepronađenih predmeta.

Uvidom u sekundarnu dokumentaciju utvrđeno je kako je od 1960-ih vođena evidencija izložaba te prikupljana dokumentacijska građa (hemeroteka, izdavačka djelatnost, fototeka i dr.) što je temelj fondova (postavila V. Huzjak, nastavila O. Lastrić) koji se danas vode kroz sekundarnu dokumentaciju (S++). Trenutno je u tijeku digitalizacija dokumentacijske građe iz fondova Hemeroteka i Izdavačka djelatnost.

Čuvaonice i stalni postav

Prilikom posjeta nije ostvaren uvid u trenutno izmještene čuvaonice, niti u prostorijama muzeja pohranjene predmete, a običen je stalni postav Muzeja.

U stalnom postavu smještenenom na prvom katu muzejske zgrade izloženi su etnografski tekstilni predmeti, predmeti vezani uz graditeljstvo i uporabni predmeti. Tekstilna građa, koju čine kompleti nošnji, oglavlja i nakit, izloženi su u vitrinama na adekvatan način, dok su predmeti platnenog posoblja i gornjih odjevnih predmeta izloženi unutar ambijenata. Potrebno je obratiti posebnu pažnju na održavanju čistoće predmeta, posebice onih izloženih izvan vitrina, a za odjevne predmete izložene na vješalicama treba nabaviti ili napraviti vješalice dimenzija prilagođenih svakom pojedinačnom predmetu kako se ne bi „lomili“ i razvlačili stajanjem.

Prostor stalnog postava nije u potpunosti zamračen te je dio građe izložen djelovanju sunčevog svjetla i UV zračenja, pa je preporuka zamračiti prostor. Također, potrebno je osmisliti adekvatniji način označavanja predmeta brojevima za što se trenutno koriste pribadače te mijenjati i rotirati predmete kako bi pojedinačni predmeti bili što manje izloženi utjecaju nečistoća i svjetlosti.

Pošto ovom prilikom nisu običeni predmeti Etnografske zbirke koji nisu izloženi potrebno je u doglednom vremenu obići i pregledati te predmete kako bi se dobila potpuna slika stanja zbirke.

Zaključak

Nakon pregleda postava i dokumentacije Muzeja vezane uz etnografsku građu može se konstatirati kako je za predstojeće izazovne zadatke vezane uz rad s muzejskim predmetima i dokumentacijom potrebno uložiti kontinuiran stručni rad pri čemu se uvijek mogu obratiti za savjetodavnu pomoć u njegovom provođenju.

U Zagrebu, 16. lipnja 2021.

Danijela Križanec-Beganović

matičarka I. razine za etnografske
muzeje i zbirke RH

Danijela Križanec-Beganović
Etnografski muzej
Trg Mažuranića 14
Zagreb

Muzejski dokumentacijski centar
Lada Dražin Trbuljak
Ilica 44
10000 Zagreb

Predmet: Izvještaj o matičnoj djelatnosti – Zavičajni muzej Varaždinske Toplice

U sklopu redovne planirane matične djelatnosti viša kustosica dokumentaristica EMZ-a Aleksandra Vlatković, viša konzervatorica - restauratorica Mihaela Grčević i ja (matičarka) smo 17. rujna 2021. godine posjetile Zavičajni muzej Varaždinske Toplice kako bi pregledale stanje fundusa, postava i dokumentacije muzeja vezane uz etnografsku građu. U Muzeju smo se sastale s ravnateljicom i voditeljicom muzejskih zbirke kustosicom Spomenkom Vlahović koja nam je pružila uvid u dokumentaciju i čuvaonice etnografske zbirke te nas je provela kroz etnografski dio budućeg stalnog postava muzeja - tradicijsku kuću postavljenu na lokaciji nedaleko od samog sjedišta muzeja. Muzej je smješten u Starom gradu, kaštelu iz 14. stoljeća koji je u barokni dvorac dograđen krajem 17. stoljeća, a koji dijeli s bolnicom u Varaždinskim Toplicama. Pročelje zgrade u 19. stoljeću obnovljeno je u neogotičkom stilu.

Muzej je 1937. godine osnovao toplički ljekarnik Josip Čabrian, a definiran je kao lokalni muzej zavičajnog tipa. Osim Etnografske muzej ima Arheološku, Balneološku, Kulturno-povijesnu, Likovnu, Numizmatičku i Povijesnu zbirku. Brigu o muzeju vode tri djelatnika od kojih je ravnateljica i kustosica Spomenka Vlahović jedina stručna djelatnica. Na radnom mjestu naslijedila je bivšeg dugogodišnjeg ravnatelja, profesora povijesti Stjepana Hajduka.

Etnografska zbirka, prema inventarnim knjigama ima 175 muzejskih predmeta, 80-tak predmeta bez broja te tradicijsku kuću. Posljednja revizija etnografske građe zaključena je 2005. godine, a obavljena je po dolasku Spomenke Vlahović u muzej. Podatak o reviziji unesen je u stare inventarne knjige. Uz vođenje dokumentacije, stručnu obradu predmeta zbirke kustosica, uz pomoć čistačice, provodi i najnužniju preventivnu zaštitu predmeta pošto u Muzeju nema zaposlenih dokumentariste, restauratora ni preparatora. Za veće zahvate obraća se Restauratorskom zavodu.

Muzejske čuvaonice etnografskih predmeta privremenog su karaktera, pošto su svi predmeti predviđeni da budu dio budućeg stalnog postava u tradicijskoj kući. Veći, uglavnom drveni predmeti, trenutno su smješteni u objektu privatne kuće u vlasništvu grada Varaždinskih Toplica, što nije najbolje riješenje s obzirom na način skladištenja. Ovo riješenje smatra se

kratkoročnim, i jedina je trenutno dostupna opcija. Preporuka za ove čuvaonice jest da se predmeti kvalitetnije slože u postojećem prostoru te da se zaštite prikladnim materijalima od djelovanja prašine i sunčeve svjetlosti. Potrebno je također pratiti stanje vlage u zraku ukoliko se primijete veće oscilacije unutar objekta u kojem je smještena privremena čuvaonica.

Smještaj tekstilnih predmeta ovom prilikom nismo vidjeli, no kustosica je navela kako su oni preventivno prije nekoliko godina konzervirani od strane Restauratorsko-preparatorske radionice za tekstil Etnografskog muzeja u Zagrebu.

Tradicijska kuća obnovljena je u dvije faze, izvana i iznutra, a pritom je otkrivena 1801. godina kao točna godina njene izgradnje. Obnova je okončana 2018. godine te se trenutno čekaju sredstva za izvedbu novog stalnog etnografskog postava u njenom obnovljenom prostoru. Autorica nove muzejske koncepcije, za sada nerealiziranog etnografskog postava je dr. sc. Kosjenka Laszlo Klemar, muzejska pedagoginja Tehničkog muzeja Nikola Tesla, povjesničarka umjetnosti i etnologinja.

Do realizacije stalnog postava potrebno je voditi brigu o predmetima češćom kontrolom s obzirom na način skladištenja, a po realizaciji, o održavanju što optimalnijih uvjeta u postavu s obzirom da nam je poznata problematika ovakvog načina izlaganja predmeta - u tradicijski građenim objektima u kojima se više ne živi.

Dokumentacija

Prilikom posjeta ostvaren je uvid u muzejsku dokumentaciju koja se vodi u programu M++. Prije programa M++, od osnutka muzeja vođena je tzv. Glavna inventarna knjiga u koju su upisivani svi predmeti iz fundusa, a uveo ju je Stjepan Hajduk. Zasebna inventarna knjiga Etnografske zbirke uvedena je krajem 1970-ih, dok predmetne kartice nisu vođene. Inventarna knjiga Etnografske zbirke u cijelosti je unešena je u bazu podataka M++, dok „Glavna inventarna knjiga” je unešena djelomično. Za Etnografsku zbirku u bazi su otvorena 164 zapisa ukupno. Od toga njih 137 ima identifikacijsku fotografiju. Prema riječima voditeljice zbirke knjige ulaska i izlaska muzejskih predmeta nisu vođene, međutim u inventarnim knjigama se mjestimično navodi broj knjige ulaska stoga bi trebalo provjeriti postoji li knjiga ulaska, a što bi u budućnosti moglo pomoći prilikom obrade građe. Preporuka je utvrditi koji su sve etnografski predmeti upisani u obje inventarne knjige (Glavnu i onu Etnografske zbirke) kako bi se utvrdilo koji predmeti su eventualno reinventarizirani upisom u inventarnu knjigu Etnografske zbirke, a koji nose inventarni broj samo Glavne knjige.

Dokumentacijska građa se prikuplja, ali se ne vodi evidencija o njoj. Ostvaren je uvid u prikupljenu dokumentacijsku građu koja se odnosi na izdavačku i izložbenu djelatnost muzeja te hemeroteku. Uz izdavačku i izložbenu djelatnost, uz plakate, publikacije i sitni tisak čuva se i dokumentacija vezana uz realizacije projekata. U hemeroteci se prikupljaju objave vezane uz djelatnost muzeja i teme kojima se muzej bavi, a vezane uz šire područje Varaždinskih Toplica.

Čuvaonice i stalni postav

Prilikom obilaska Zavičajnog muzeja Varaždinske Toplice obavljen je uvid u stanje dijela Etnografske zbirke koja smještena u tradicijskoj kući iz 1801. godine. Kako je tradicijska kuća u fazi adaptacije, svi drveni etnografski predmeti su nakon obavljenih konzervatorsko-restauratorskih zahvata, koji su izvršeni u Restauratorskom odjelu Ludbreg privremeno smješteni u privatnu kuću koja je u vlasništvu grada Varaždinske Toplice. Uvjeti za privremeni smještaj građe u navedenoj kući su zadovoljavajući.

Što se tekstilne etnografske građe tiče, ovom prilikom nismo dobile uvid u njeno stanje, ali je prilikom posljednjeg obilaska Muzeja i preporuke od strane matičarke Vesne Zorić i mene, da se tekstilna građa preventivno konzervira i adekvatno pohrani, to i učinjeno. Tekstilna građa je 2014. godine preventivno konzervirana u Konzervatorsko-restauratorskoj radionici za tekstil Etnografskog muzeja u Zagrebu. Tom prilikom građa je pravilno označena, mokro očišćena, izglacana te pohranjena u beskiselinsku kutiju uz korištenje beskiselinskih zaštitnih folija. Preventivno su konzervirani: muški komplet (2 predmeta), 2 ženska kompleta (15 predmeta), uporabni tekstil (12 predmeta), dok su suho očišćeni usisavanjem: šeširi (2 predmeta), kožne čizme i kožne torbe, nakon čega su tretirane Lederweicherom RD.

Zaključak

Nakon pregleda tradicijske kuće i čuvaonica Muzeja vezane uz etnografsku građu može se konstatirati kako je postojeće stanje etnografskih zbirki zadovoljavajuće te kako se uz manje intervencije i prihvaćanje preporuka ovog izvještaja može postići dostatna kvaliteta čuvanja, a po ostvarenju stalnog postava, i izlaganja muzejskih predmeta. Muzejska dokumentacija, uz prihvaćanje preporuka iz dijela izvještaja koji se odnosi na dokumentaciju muzeja, može postići zadovoljavajuću razinu.

U Zagrebu, 23. rujna 2021.

Danijela Križanec-Beganović

matičarka I. razine za etnografske
muzeje i zbirke RH